

ДОСВІД ПРОЧИТАННЯ КНИГИ ПРОРОКА АВАКУМА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Анотація. Стаття демонструє ситуативне прочитання книги пророка Авакума під час Війни Росії проти України. Автор осмислює бойові дії не як прояв караючої правиці Творця для України, а як прояв промислу Божого у покаранні нерозкаяної Імперії. Після короткого опису історичного фону написання книги, автор приділяє особливу увагу концептам «віри-вірності», «горя» та «хвали» у контексті злочинів загарбників. Окремим питанням автор розглядає питання «страждання невинних» у світлі хреста Ісуса Христа. Для більш якісного порівняльного аналізу автор послуговується українським перекладом Септуагінти, що дозволяє побачити альтернативне прочитання пророчого тексту.

Ключові слова: пророк Авакум, війна Росії проти України, віра, герменевтика страждань, теодицея, Септуагінта

Vitalii Hura. The book of Habakkuk in the light of the War.

Annotation. The article demonstrates a situational reading of the book of the prophet Habakkuk during the Russian War against Ukraine. The author gave us an interpretation of the hostilities not as a manifestation of the punishing right hand of the Creator for Ukraine, but as a manifestation of God's providence in punishing the unrepentant Empire. After a brief description of the historical background of the writing of the book, the author pays special attention to the concepts of "faith-faithful", "grief" and "praise" in the context of the invaders' crimes. As a separate issue, the author considers the issue of the "suffering of the innocent" in the light of the cross of Jesus Christ. For a more qualitative comparative analysis, the author uses the Ukrainian translation of the Septuagint, which allows us to see an alternative reading of the prophetic text.

Keywords: prophet Habakkuk, war of Russia against Ukraine, faith, a hermeneutics of suffering, theodicy, the Septuagint.

Віталій Олексійович Гуря, кандидат філософських наук, пресвітер ХВЕ. Guravit@gmail.com ORCID 0000-0002-1207-3085

ВСТУП

◆ З 24 лютого 2022 р., Українська Церква і словом і ділом щоденно здає свій головний екзамен ХХІ століття – служіння в умовах «Великої Скорботи» (Марк. 13:19).

Волонтери та представники різних релігійних організацій безперервно задіяні у допомозі нескінченному потоку біженців, евакуації мирних громадян, та допомозі жителям прифронтових зон. Своє служіння вони супроводжують роздачою гуманітарної допомоги, активним фандрайзингом на потреби нужденних, звершенням місіонерського та капеланського служіння, а також проводячи активний захист проукраїнських позицій у медійному просторі. Під час війни, християни різних конфесій об'єдналися, проявили високий рівень патріотизму і прийняли виклик проголошення Євангелія про Бога, який є Любов'ю, Всесильним, керівником Історії Світу, і у той же час, Він – «ненавидить зло» (Прип. 8:13). Але, що Біблія через Церкву, може сказати людям, які втратили все у вогні сучасного українського голокосту? Очевидно, що навіть через десятиліття після закінчення війни, в розумі багатьох залишиться одне велике запитання: «Де був Бог?». Наші нащадки ще довго будуть запитувати: «Де був Бог під час звірств росіян у Бучі, Маріуполі, Чернігові, Ізюмі, Херсоні та інших місцях? Чому Бог був бездіяльний коли тисячі російських ракет обстрілювали мирні міста України?».

Розуміючи глибину людських ран, наче у «породільних муках» (Матв. 24:8) богослови шукають відповіді на запитання, сучасну українську теодицею осмислюючи герменевтику страждань українського народу.

Так історично склалось, що «проблема зла», «теодицея», «богослов'я страждань» та «герменевтика страждань» є мало дослідженими темами в українському євангельському русі. Зауважимо магістральні тенденції досліджень. Маючи досвід тисячолітньої традиції, католицизм пропонує доктрину «співстраждання» (лат. «compassio»), а православні богослови розвивають теодицею (Г. Фаст). У той же час протестантські автори досліджують «Проблему зла» з апологетичної точки зору (Д. Гайветт, Т. Райт, Р. Захариас, Т. Росулов). Торкаючись практичних питань християнської етики Н. Біггар (*Nigel Biggar*) намагається осмислити шляхи виправдання війни, а Мирослав Вольф (*Miroslav Wolf*) шукає шляхи примирення між жертвою та зlodієм. Дослідження методів миротворчості в українському суспільстві через корегування наративів присвячене дослідження Р. Таціона. Осмисленню тематики «болю та страждання» присвячені праці української дослідниці С. Сузько. Послідовна рефлексія ролі Церкви в українському суспільстві на різних етапах війни представлені у виступах та публікаціях о. Кирила Говоруна. Недосліджених питань ще дуже багато, і, можливо, саме зараз, українська богословська думка стоїть на порозі

народження власної версії «теології страждань», «теології надії», чи «теодицеї» в Українському контексті. Підкреслимо, що вітчизняна євангельська думка, часто знаходить своє вираження у богослужбовій практиці, поезії та пісенній творчості віруючих. Основною тематикою «церковної творчості страждання» було осмислення минулих гонінь, тяжкість християнського шляху та утіха для тих хто перебував у скорботі. А, до прикладу, тема «страждання із власним народом» (Євр.11:25) залишилась поза увагою служителів церкви. Для окремої частини євангельського руху, послідовників вчення «Prosperity Gospel», тематика страждань в житті християнина взагалі видається як не Біблійна.

Нові умови виявили що у частини євангельських християн України спостерігається відчутна нестача розуміння цілісного дискурсу «церкви-держави-суспільства» у світлі євангельсько-протестантської традиції. За минулий рік, у багатьох церквах хоч і відбувся органічний перехід на україномовний формат богослужіння, але виявились і гостру суперечки. Наприклад, загострились дискусії між «пацифістами та мілітаристами», переосмислення концепції «патріотизму», відбувається переоцінка позицій «Доктрини справедливої війни». Очевидно, що названі дискусійні питання виявляють прогалини у формулюванні біблійних засад соціальної доктрини Церкви та політичної теології.

Для пошуку відповіді на поставлені гострі запитання та осмислення причини і сенсу страждань – ми пропонуємо звернутись до тексту книги Авакума. Вибір одного із Малих пророків, зумовлений близькістю сюжету книги до сучасних подій в Україні, а емоційний текст, сповнений глибокого особистого драматизму автора, особливо розкривається у світлі військово-історичного контексту.

Мета запропонованої статті полягає у спробі контекстуального прочитання пророка Авакума з метою віднайдення відповідей про причини та сенс страждань спричиненими Війною в Україні з точки зору Божої любові та справедливості (тобто пошук теодицеї).

Складність дослідження запропонованої теми полягає у тому, що війна ще не закінчилась, кожного дня гинуть сотні українців і ніхто не знає, яка буде фінальна ціна Перемоги над «винахідниками зла» (Римл. 1:30).

Для більш доступного порівняльного аналізу тексту, окрім класичного перекладу Біблії І. Огієнко, автор буде користуватись напрацюваннями Рафаїла Турконяка: його переклади Старого Заповіту з давньогрецького тексту «Септуагінти», (LXX)^[1] та підготовлений Р. Турконяком сучасний переклад Біблії^[2].

[1] Біблія, четвертий повний переклад з давньогрецької мови – Київ: Українське біблійне товариство, 2013. – 1213 с. – (друге видання).

[2] Біблія, сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мови – Київ: Українське біблійне товариство, 2022. – 1172 с. – (перше видання).

Зауважимо, що запропонована стаття – це своєрідна світлина особистих переживань та вражень автора, в якій він не претендує на вичерпність чи непомильність прочитання тексту. Підкреслимо, що запропоноване тлумачення не завжди слідувало законам класичної біблійної герменевтики, і є віддзеркаленням суб'єктивного сприйняття цієї пророчої книги в умовах, коли війна ще не закінчилась. Тому прошу всіх читачів поставитись із розумінням до автора, та його бачення висновків, запропонованих у цій статті.

ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ НАПИСАННЯ КНИГИ ПРОРОКА АВАКУМА

◆ Виходячи з біблійного тексту, важко реконструювати детальний портрет пророка Авакума. Його ім'я, очевидно символічне, означає «обійми» і більше не зустрічається у Біблії жодного разу. Можливо, пророк належав до левітів та приймав участь у хоровому співі при Храмі (3:1-19).

Час служіння Авакума припадав на останні роки царювання побожного царя-реформатора Йосії (640-609 до н.е.) та початок правління його нечестивого нащадка Єліякіма (609-598 до н.е.). Таке датування дає нам можливість зробити припущення, що текст пророцтва був записаний близько 606 р. до н.е. тобто перед початком сімдесятилітнього Вавилонського полону (586-536 рр до н.е.).

Змалюємо головні риси історичного контексту. Близько 721 р. до н.е., жорстока асирійська армія, після трирічної осади, зруйнувала Самарію, столицю Північного царства Ізраїль (2Цар.18:10). Більшість людей з числа десяти єврейських колін були примусово переселені зі своєї землі та зникли з історичної мапи (2Цар.18:11-12). Понад сто років Південне «Юдейське царство існувало поряд із асирійською імперією, що постійно розширялась»^[3], а в апогеї могутності контролювала більше ніж 127 різних підкорених царств та народів.

У 612 р. до н. е. війська Ново-Вавилонської імперії захопили Ніневію, що ознаменувало завершення тисячолітнього панування Ассирії. Але надія на національне відродження Юдеїв швидко змінилась розпачом від усвідомлення загрози нового вторгнення армії вавилонян. Зауважимо, що ні Ізраїльське, ні Юдейське царство не представляли собою великого економічного інтересу для Єгиптян чи Ассирійців. Але «Свята земля» завжди мала неоціненне стратегічне значення. Географічно, Палестина є містком, що з'єднував ключові торгові шляхи «Родючого Півмісяця» між Єгиптом, Хетами та Месопотамією (тобто країни трьох континентів: Африки, Європи та Азії). Для кожного царя Юдеї чи Ізраїлю, під

[3] Шульц С. Ветхий Завет говорит... / Самуил Шульц. – Киев: Ассоциация Духовное возрождение, 2006. – С. 221

час чергового військового походу ворогів з Півдня чи з Півночі, тобто з Єгипту чи з Месопотамії, потрібно було вірно зорієнтуватись та швидше укласти мирну угоду з майбутнім переможцем. Інколи царі робили хибні прогнози, які призводили до фатальних наслідків. Вірний вибір багаторазово підказували пророки – Ісая чи Єремія, але царі не завжди приймали до уваги «політичні пророцтва» (Іс. 36:6, Єрем. 27:17).

Потрібно підкреслити, що доля всіх країн «культурного пограниччя» – це постійна боротьба за збереження власної ідентичності, у протидії силі культурної асиміляції Імперії. Тому, саме завдяки боротьбі за збереження власної культурної ідентичності у Вавилонському полоні євреї «зцілились» від поклоніння ідолам (про це свідчить археологія: у культурних шарах VI-V ст. до н.е. практично не знаходять кишенькових ідолів).

Після повернення з Полону з'являються синагоги, формується канон ТАНАХу, відроджується храмове богослужіння. Книжники провели «мовну реформу» і трансформували єврейську абетку, змінивши літери палеоівриту на «квадратне» написання сірійсько-халдейської мови. Як стверджує Браун Відбен, саме завдяки Вавилонському полону відбулась криза «націоналізації» в результаті якої народилась єврейська нація.

Гарвардський історик С. Плохій влучно порівняв Україну із «Брамою Європи», адже на її долю випала роль містка культурного пограниччя між Азійськими степами та Європейською цивілізацією. За визначенням Т. Снайдера наша земля, за кількістю пролитої за неї крові може сміливо називатись – «землею крові». Таке особливе географічне положення України стало причиною нескінченних війн протягом всієї її історії. Хоча, самі українці ніколи не вели загарбницьких війн і не провадили імперської політики. У той же час, Україні випав історичний жереб мати спільний кордон спочатку із Московським царством, а потім і з російсько-радянською імперією. Цікаво, що в локальній євангельській традиції України в образі «Великого червоного дракону» (Об. 12:3) часто вбачали саме атеїстичну імперію. Також радянські віруючі часто ідентифікували СРСР із «звіром, що отримав смертельну рану» (Об. 13:3)^[4]. Цей апокаліптичний наратив довгий час продовжував жити і після розпаду СРСР, в очікуванні, що ця рана буде зцілена і радянський Союз буде відновлений.

Очевидно, що рівень Свободи, зрощений за тридцять років Незалежності України викликав непримирену ревність у кремлівського диктатора і підштовхнула його до найбільш ганебного вчинку всієї історії – почати кровопролитну війну з метою возз'єднання «земель руських» силою.

[4] Гура В. О. Есхатологія християн віри євангельської (п'ятидесятників). – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.14 – богослов'я. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова Міністерства освіти і науки України. – Київ, 2019. – С. 174-175

В результаті, війна Росії проти України стала каталізатором оновлення національної свідомості сучасного покоління українців, переосмислення патріотизму та усвідомлення критеріїв власної ідентичності.

Таким чином, книга пророка Авакума у повні може бути прочитана українськими християнами у світлі власного драматичний досвіду військової агресії.

ЩОДЕННИК ПРОРОКА

◆ Одна з особливостей книги полягає у тому, що Авакум у своєму посланні не звертається безпосередньо до Ізраїлю чи Юди, як інші пророки^[5]. Перед читачем постає унікальний за емоційною відкритістю, «особистий щоденник» пророка написаний у віршах. Очевидно, що римування мало сприяти легшому запам'ятовуванню текстів при поширенні послання пророка серед Божого народу. Автор щиро звертається до Бога із двома запитаннями про долю євреїв. А отримавши відповідь, він передає начальнику хору при Єрусалимському храмі пісню хвали для співу у мінорній мелодії.

Таким чином, унікальна літературна композиція тексту покликана підсилити розкриття головної мети пророчої книги – пояснити значення віри для розуміння причини ворожої навали на Юдею та передачу обітниць «Благої звістки» для євреїв, про майбутнє знищення загарбників (порівняй із Наум 1:15).

Вступ та перше запитання (1:2-4)

◆ «Пророцтво, яке побачив пророк Авакум...» (Ав. 1:1). Існує кілька варіантів перекладу вступної частини книги, адже слово «пророцтво» (євр. «Masa») перекладається як «тягар» та «видіння». І може сприйматись слухачем як пророчий «тягар», чи «обов'язок» який полягає у донесенні Божим посланцем важливого попередження про грядущий суд^[6].

Перше запитання-жалоба пророка до Всемогутнього передається словами: «Аж доки я, Господи, кликати буду, а Ти не почувеш? До тебе я кличу: Насильство! та Ти не спасаєш!» (Ав. 1:2).

Автор стає ближчий та більш зрозумілий для читача через спільний людський досвід терпіння у стражданні. Наприклад, хвора людина, яка очікує роками на зцілення, голодний чи бідний – всі очікують на допомогу від Бога та людей із надією та терпіння витримують страждання. Але переживаючи горе тривалий період часу, майже кожна людина приходить до відчайдушного запитання: «Аж доки, Господи?!».

[5] Fire Bible – Peabody MA USA: Hendrickson Publishers Marketing, LCC, 2017. – р. 1453.

[6] Фаст Г. Толкование на книгу пророка Аввакума или опыт библейской теодееции/ Геннадий Фаст. – Киев: Богуславка, 2014. – 400 с.

Сьогодні кожна стрічка новин із сухою статистикою про кількість загиблих та про чергові руйнування відгукується в серцях українців подібними запитаннями: «Аж доки, Господи? Де Бог? Чому мільйони щоденно моляться до Тебе про мир в Україні, а Ти не чуєш? Чому Ти не втручаєшся і не зупиниш зло?».

Прийнятною відповіддю на більшості з цих запитань, стало поширене переконання у очевидності Божого втручання у захисті України. Для доказу наводиться той факт, що Україна з мінімальними військовими ресурсами вистояла у перші тижні війни, продовжує чинити супротив загарбникам і до сьогодні і активно звільняє окуповані території. Ці та інші свідчення переконали багатьох пастирів та проповідників у очевидному доказі активного Божественного втручання у захист України, як результату прямої відповіді на молитви.

Далі за текстом, пророк жаліється Творцю, що він є очевидцем морального зла серед власного народу. Різні форми соціальної несправедливості, неправедного суду та різних гріхів стали нормою у тогочасному єврейському суспільстві. Дивлячись на нечестя посвяченого народу, Авакум переживає жах від усвідомлення масштабів поширення «беззаконня», «муки» «грабіжництва», «насильства», «суперечки-ворожнечі» та «сварки» (XXI, Ав. 1:3-4). Апогеєм розпачу стає засудження «покрученого суду», коли нечестивець перемагає праведника (LXX, Ав. 1:4)^[7] Зухвала беззаконна поведінка юдейської еліти привели до того, що заповіді Тори («Закону») втратили силу впливу серед народу, а ігнорування Закону (тобто «беззаконня») стало загальноприйнятною моделлю поведінки людей у повсякденному житті.

Старий Заповіт демонструє нам, що Бог постійно докоряв лідерів Юди та Ізраїлю за порушення чотирьох фундаментальних духовних основ організації суспільства: суд (євр. «*Mishpat*»), праведність (євр. «*Tsadoka*»), милосердя (євр. «*Hesed*») та поклоніння правдивому Богові (засудження ідолослужіння).

Так пророк Михей узагальнює стандарти Божої суспільної моралі у одному вірші: «Було тобі виявлено, о людино, що добре, і чого пожадає від тебе Господь, нічого, а тільки чинити правосуддя (євр. «*Mishpat*»), і милосердя (євр. «*Hesed*») любити, і з твоїм Богом ходити сумирно» (євр. «*Tsana*») (Михей 6:8).

З іншого боку, життя у бунті проти принципів встановлених Богом стало публічним проголошенням руйнування Заповіту і тягло за собою невідворотне покарання та вигнання із Обіцяної Землі (відповідно до тексту з Повторення Закону 28 розділ).

^[7] Біблія, четвертий повний переклад з давньогрецької мови – Київ: Українське біблійне товариство, 2013. – 1213 с. – (друге видання).

Пророк Амос також докоряв лідерів Північного Царства за розбещеність та порушення духовних принципів організації суспільства:

«Так говорить Господь: За три переступи Ізраїлеві й за чотири цього не прощу: за те, що за срібло вони продають справедливого, а за чоботи вбогого!

Вони топчуть у земному поросі голову бідних, а дорогу сумирних викривлюють. А син й його батько вчащають до однієї блудниці, щоб святе Моє Ймення зневажити» (Амос 2:6-7).

Жрець Амасія та духовні лідери Північного Царства, публічно відкинули Слово від Бога і вигнали Амоса (Амос.7:12-17). Ця свідомо відмова чути оцінку Всевишнього про повсякденне життя Ізраїлю стало початком засуджуючого мовчання Бога, як ознаки наближення Суду та Покарання. Покоління ізраїльтян, яке свідомо відкинуло Слово Бога що звучало до них, приречло само себе на винищення. І хоч вони «... будуть ходити від моря до моря, і з півночі до сходу блукатимуть, щоб знайти слово Господа, та не знайдуть його!» (Амос.8:12). Як вже зазначалось раніше, це пророцтво у повній мірі вже виконалось у 721 році, коли Ассирійські війська знищили Ізраїль та зруйнували столицю царства – Самарію. Велика частина населення з десяти колін Ізраїля була примусово переселена на північний схід Ассирійської імперії, для недопущення ймовірних націоналістичних рухів у майбутньому (2 Цар. 18:7-12).

Подібну практику переселення народів практикував і СРСР: переселення кримських татар, створення кордонів держав з порушенням етнічних особливостей населення вздовж лінії кордону (так поляки опинились в Україні, а українці в Польщі)...

У першому розділі перед читачем розгортається полемічний діалог між пророком та Богом. Свою промову присвячену «Проблемі зла» Авакум починає із жалоби та щиро висловлює Богові докори та свій сумнів. Більше того, з перших рядків складається враження, що пророк був буквально обурений бездіяльністю Всевишнього. Скидається на те, що Авакум дійшов висновку, що все беззаконня в Ізраїлі коїлось з мовчазної згоди Ягве. Трансформація світогляду пророка у покаянні відбулось через особисте відкриття, в результаті чого він приходить до проголошення повного та беззаперечного упокорення досконалій волі Творця.

Як відомо, «Проблема зла», часто використовується як аргумент під час дискусії агностиків та атеїстів із теїстами. Головна теза полягає у спробі звинуватити Бога, як співучасника причини існування зла. Таке твердження пропонується як контраргумент проти існування Всемогутнього і Всеблагого Бога. Адже, «Якщо існує Всеблагий та Всемогутній Бог, то чому Він допускає існування у Світі Зла?». Невже Бог – це причина зла у Всесвіті?

Нажаль, ми не маємо можливості детально розглядати цю проблему тут, але зазначимо, що з часів Августина (354-430 рр.) зміст цієї дискусії вже був переведений із площини персоніфікованого зла грецької мітології у причинно-наслідковий зв'язок метафізичного поширення гріха у Всесвіті. Відома теза Августина з «Енхирідіона»: «Що ж інше називається злом, як не нестача добра? Як в тілах живих істот хвороби та рани викликають тільки нестачу здоров'я...»^[8]. Тобто, для Августина Бог не є Творцем зла, але Лікарем від наслідків гріхопадіння.

На нашу думку, аналогія Августина про «відсутність здоров'я» є гарною ілюстрацією природи первородного гріха, як причини схильності до зла всіх нащадків Адама та Єви. Але подальший особистий вибір гріховної моделі поведінки та рішення жити у темряві зла – є наслідком свідомого вибору кожної людини.

Основна мета книги Авакума полягає у демонстрації читачам шляху віри, як єдиного засобу зрозуміти та перенести страждання Божого народу. Але, «Божі ліки від гріха» дивують пророка і одночасно обурюють: «ось Я піднімаю халдеїв»... Тобто халдейська (чи вавилонська) навала визначається у книзі як Божий задум для зцілення єврейського суспільства від відступництва від Закону-Тори. Та для Авакума, «ліки, призначені Богом, гірші самої хвороби»^[9]. Як Бог може лікувати через знищення?

Сьогодні, оглядаючи всю історію народів Ізраїля та Юди, ми розуміємо, що Вавилонський полон (586-536 рр. до н.е.) був необхідним етапом для завершення успішного процесу формування Ізраїля, як нації, що усвідомлює себе як святий (*евр.* “*Kadosh*”), відокремлений народ. Тобто, для євреїв, гіркий присмак Вавилонського полону приніс гарний плід у розвитку нації.

Проводячи паралелі із реаліями довоєнної України, треба погодитись, що в нашій країні, довгий час процвітав високий рівень корупції на різних рівнях. Низький рівень заробітних плат на фоні глобалізованого ринку, мотивував людей додатково заробляти різними іншими способами. З цієї причини «хабар» у побуті почали називати «подяка», а у бізнесі – «маркетингові послуги». Сумною ілюстрацією рівня суспільної моралі стала відома приказка: «У кожного українця дві мрії: подолати корупцію і домовитись із своїм кумом».

Очевидно, що через страждання український народ теж переживе національне оновлення. Але, гірко усвідомлювати, що вишукуючи причини війни у моральному занепаді української нації, частина релігійних

[8] Августин А. Энхиридион Лаврентию о вере, надежде и любви [Електронний ресурс] / Аврелий Августин. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://azbyka.ru/otechnik/Avrelij_Avgustin/enhiridion/.

[9] Славянский библейский комментарий. – Редкол.: С.В. Санников (гл. редактор) К.: ЕААА, Книгоноша, 2016. – С. 1079.

діячів намагалась витлумачити російську навалу як результат дії караючої, «дисциплінуючої» правиці Творця. Особливе місце в такій інтерпретації сучасної Української історії посіла критика різними релігійними лідерами українських євроінтеграційних процесів (зокрема лобювання правових цінностей, нав'язування гендерної ідеології, використання військового гасла «Слава Україні» та інше). Для прихильників ідеології «руського міра» популярним виправданням масового кровопролиття став вираз, який журналісти приписують патріарху Гундяєву: «війна йде на Донбасі, бо там не хочуть проводити гей-паради».

Але ж чи дійсно Україна є найбільш грішною країною Європи, що «Війна» була єдиним шляхом до преображення суспільства? Звісно, кожній людині є у чому покаятись перед Богом, тим більше безгрішних націй – не буває. Але не будемо забувати, що Україна – це світська країна. Фактично, як секулярна державне утворення, вона не має у Божому домо-рядництві статусу «народу заповіту» який мали євреї за часів Старого Заповіту.

При великому бажанні, на політичній мапі Світу можна віднайти країни, які можливо будуть «більш гріховні» за Україну. Наприклад: Чехія, в якій найбільший процент атеїстів серед населення; сучасний Ізраїль, поганська Японія, або релігійна монархія – Ватикан. *(Автор не має жодних претензій до цих країн, а лише намагається запропонувати максимально контрастні приклади)*. Навряд чи кожна з цих країн може наблизитись до досконалого Божого еталону праведності та святості «Божого народу». Більш того, за період Незалежності, Україна стала найбільш евангелізованою країною Європи і перетворилась на епіцентр духовного відродження. Свобода віросповідання та демократичне релігійне законодавство сприяло постійному кількісному зросту церков різних конфесій. Більше 95 евангельських Семінарій, інститутів та шкіл стали місцем підготовки для тисяч місіонерів, пасторів та лідерів академічного богослов'я. Сміливо можна стверджувати, що розгалужена система богословської освіти за чисельністю та якістю не мала аналогів серед усіх інших бувших радянських республік. Останнє десятиліття Держава всіляко сприяла визнанню та розвитку богослов'я у співпраці із Міністерством освіти та науки. Двері багатьох загальноосвітніх шкіл були відкриті для викладання «основ християнської етики».

Наведені приклади не «освячують» країну, а є лише маркерами для порівняння з країнами-агресорами та ілюструють, ідею, що Україна не була грішнішою за інші країни.

Таким чином, можна піддати сумніву пошук метафізичного коріння причин війни у гріховності українців. Тоді яке застосування прочитаного тексту ми можемо запропонувати?

Переконаний, що **перший розділ є потужним пророцтвом про проголошення занепаду всіх тоталітарних режимів та кривавих імперій протягом історії людства**. Тоталітарний режим, корумповане суспільство, несправедливі суди та гоніння за релігійні переконання, штовхають християни кликати до Бога словами пророка Авакума: «до яких пір, Господи»? І Божа відповідь дає надію всім жертвам режимів: «Ось я зроблю у ваші дні *take...*». Ліна Костенко чудово проілюструвала необхідність покарання зла відомою максимою у «Записках...»: «Непокаране зло регенерує себе».

Виходячи із наведеного пророчого тексту, ми можемо зробити прогноз про неодмінне грядуще покарання країни-агресора, що призведе до занепаду, чи навіть розпаду країни того, «*хто кров'ю місто буде*» (Ав.2:12). І, використовуючи методологію ідеалістичного підходу^[10] до тлумачення есхатології можемо зробити припущення: можливо для України Бог відвів місце у Світовій Історії стати тим каменем, який розбі'є ноги Золотого Боввана (Дан. 2:34).

Практичним висновком із наведених пророчих слів у першому розділі пророка Авакума може стати теза: Україна не об'єкт Божого суду, а суб'єкт; тобто своєрідний інструмент покарання нерозкаяних нащадків атеїстичного СРСР, де **свобода України зруйнує рабську ідеологію служників Імперії**.

Друге запитання-жалоба (1:12-17) та відповідь

◆ Цей текст відноситься до нерозуміння пророка, як Бог може використати нечестивих Халдеїв, у якості свого інструменту для покарання більш праведних Юдеїв. Розуміючи руйнівну потужність армії Вавилону, Авакум вигукує:

«Чому ж дивишся Ти на грабіжників, мовчиш, коли несправедливий винищує справедливішого від себе?» (Ав. 2:13)

І в очікуванні відповіді від Бога, пророк підіймається для несення варту на фортифікаційний вал. Можливо, це натяк на те, що Авакум був одним із числа тих левітів, які також виконували обов'язки храмової сторожі.

«А Господь відповів та й сказав: Напиши це видіння і поясни на таблицях, щоб читач його легко читав. (Ав. 2:2)

Повеління написати видіння та тлумачення до нього на таблицях, а не на сувої (Єр. 36:2), вказує на виняткову важливість змісту послання, адже уподібнюється записаному на таблицях десятислів'ю Мойсея (Вих. 24:12).

^[10] «Згідно ідеалістичному підходу, вся книга Об'явлення розглядається як символічна битва між добром та злом» – Грегори Б. Толкование Откровения / Б. Грегори, Д. Кэмпбелл. – Черкаassy: Коллоквиум, 2019. – С. 10.

Також текст послання, мав бути збережений до моменту виконання протягом довгих років. Ми вже згадували цю деталь, що книга пророка Авакума була написана у віршованій формі так, щоб слухачі та «вісник, що біжить»^[1] могли легко запам'ятати текст і максимально його поширити серед всього населення.

Також Господь попереджає пророка, що потрібен час для виконання видіння, і потрібно «зачекати». Після проголошення пророцтва, Ново-Вавилонська імперія проіснувала не повних сто років і була захоплена Мідо-Персидськими військами у 539 р. до н.е. Тобто пророцтво виконалось приблизно через 65-70 років після виголошення і халдеї, що завинили у зруйнуванні Єрусалиму та Храму Соломона були покарані Всевишнім.

Спільний есхатологічний наратив радянських євангельських та православних віруючих прирівнював падіння СРСР до занепаду біблійного Вавилону, у атеїстичному полоні якого сімдесят років перебували всі церкви. У перше десятиліття незалежності, у Росії спостерігались слабкі спроби досягти усвідомлення та спокути за національні провини та пролиту кров мільйонів невинних жертв ідеології.

Без національного покаяння, Росія продовжує нести на собі колективну провину за поклоніння кровожерливому імперському ідолу влади та величі. Сьогодні, перед Престолом Божим провина за кров радянських «мучеників-в'язнів сумління» та жертв голодомору, доповнились сучасними гріхами імперських війн: у Чечні, Грузії, Абхазії, Сирії і звісно – в Україні. Гріх не прощається і не амністується часом. Тарас Дятлик в одній із своїх публікацій у соціальних мережах звернув увагу на те, що книга Об'явлення змальовує цікаву молитву вбитих за Слово Боже: *«І кликнули вони гучним голосом, кажучи: Аж доки, Владико святий та правдивий, не будеш судити, і не мститимеш тим, хто живе на землі, за кров нашу?»* (Об. 6:10). Неймовірна картина: душі вбитих у раю кличуть про помсту! Виникає логічне запитання: «І як же ці мученики дістались раю?». Молитва про помсту була прийнятою Небесами, адже відповідала природі Божої справедливості та святості. Важливо пам'ятати: Нерозкаяний гріх однієї людини, неодмінно стає приводом для Божого справедливого Суду. А нерозкаяність цілого народу – неодмінно приведе до суду над цілим народом.

Інший біблійний текст підсилює цю думку: *«Людина, обтяжена за душогубство, втікає до гробу...»* (Прип. 28:17). Гордість, що була породжена мрійництвом про свою військову велич, зухвалість у злодіяннях та віра у власний героїзм стали пасткою для російських імперців і призведе завершального Божого суду.

[1] Библия в современном переводе / под редакцией М.П. Кулакова и М.М. Кулакова (Серия «Современная Библистика»). – М.: Издательство ББИ, 2015. – 1856 с.

Центральним текстом книги можна вважати відповідь Господа пророку: «Подивись на зухвалу людину – не має в душі її правди, тоді як праведний житиме своєю вірою» (Ав. 2:4). У Новому Заповіті повторюється три рази теза, що «праведний вірою житиме» (Рим. 1:17 Гал. 3:11 Євр. 10:38). Відкриття Авакума стало фундаментом богослов'я Павла та М. Лютера у вченні про викуплення. Але окрім сотеріологічного значення, в умовах війни, Боже відкриття отримало своє практичне, буквальне застосування. Як відомо, після деокупації різних українських населених пунктів, на стінах російських катівень знаходили видряпані молитви: «Отче наш» та різні спонтанні молитовні сплески із проханням до Бога про зменшення мук.... Очевидці свідчать, що саме віра у Євангеліє і Божий поклик надихала тисячі волонтерів, медичних працівників та капеланів рятувати поранених та евакуювати мирних жителів. Часто ціною за ревне служіння людям в ім'я Боже ставало здоров'я та життя волонтерів. Також, за період війни, спостерігається значний підйом рівня публічної релігійності серед представників влади та Збройних Сил України. Ми чуємо релігійну риторику як серед солдатів та офіцерів, так і від головнокомандувача ЗСУ В. Залужного та президента України В. Зеленського.

Як вижити в умовах війни, природнього катаклізму чи техногенної катастрофи? Біблійна відповідь одна: «Праведний вірою-вірністю своєю житиме». Божественне відкриття дане пророку протиставляє «зухвалу людину» – праведнику, який вірою своєю житиме. Підкреслимо, що згідно Божого задуму: вірність, як практична довіра Богові, є основою духовного життя особистості, щоб перенести найскладніші виклики долі і у свій час відкрити ворота Вічності.

Практичним висновком цієї частини тексту стає твердження: під час крайнього відчаю у вирі війни, віра у Бога є потужною рушійною силою, яка мотивує, підтримує, потішає, надихає та спасає людей.

П'ятикратне «Горе»

◆ Продовженням другого розділу стало проголошення п'ятикратного горя грабіжникам-вавилонянам у формі глузливої ритуальної поховальної пісні.

22

«Пророк використовує форму, що є характерною для поховальної пісні, хоча у даному контексті ця форма передає не стільки печаль, скільки упевненість у тому, що зло буде покаране. Навіть не дивлячись на очевидну перевагу армії халдеїв, кінець вже вирішений наперед. Поховальна пісня вже складена. Ключова тема цієї пісні: **зло містить у собі насіння самознищення. Насильство знищить того, хто до нього поспішає**»^[12].

^[12] Славянський біблейський коментарій. – редкол.: С. Санников (гл. редактор) К.: ЕААА, Книгоноша, 2016. – С. 1081.

Кожен із п'яти вигуків «горе!» засуджує грабіжництво, хитрість, кровопролиття та ідолослужіння Вавилонян. В той же час, сучасний військовий контекст прочитання книги пророка Авакума, наштовхує читача на пошук паралелей із грабіжництвом та кровопролиттям російської армії на території Незалежної України.

«Горе тому, хто накопичує те що йому не належить! Доки можна привласнювати собі взятє під заставу?» (Ав 2:6)

Мародерство російської армії вже увійшло у сучасну історію як ганебна поведінка людей, які, напевно, жили без елементарних умов людської цивілізації і побачивши легку здобич у чужих домівках – сп'яніли від перспективи збагачення. Але згідно пророцтва Авакума, всі вкрадені коштовності, гроші, холодильники, пральні машини та автомобілі – будуть віковічно свідчити про ганьбу батьків перед усіма нащадками сучасних росіян. **«Бо камінь з стіни буде кликати, і йому відповідь сволок із дерева» (Ав. 2:11). Кожна найдрібніша річ вкрадена із української домівки стане тяжким символом прокляття та жахаючим знаменням невідворотного справедливого Божого суду для всього покоління, яке «збагатило себе не своїм» (Ав. 2:6).** І жах від усвідомлення осуду буде випалювати свідомість до тих пір, доки не буде принесений «гідний плід покаяння!» (Матв. 3:8)

«Горе тому, хто неправедний зиск побирає для дому свого, щоб покласти гніздо своє на висоті, і тим із рук злого врятованим бути!» (Ав. 2:9)

Метафора «гнізда на висоті» вказує на практику хижих птахів улаштувати своє гніздо у безпечному місці високо, на верхів'ях скель. Подібний вираз пророки використовували, для опису природної фортеці Едому у скелях сучасної Петри (Йорданія). Іронія пророчого відкриття полягає у нездатності нечестивої людини захистити себе від Божого вироку навіть у найнебезпечнішому місці. Так Бог відкрив про долю Едома: *«Якщо б ти піднісся, немов той орел, і якщо б ти кубло своє склав поміж зорями, то й звідти Я скину тебе, промовляє Господь!» (Овд. 1:4).* Так і трапилось в історії; Боже рішення не залишило на території Едому нічого окрім туристичних пам'яток.

Тяжке пророче слово було проголошене і загарбникам-халдеям: *«Нарадив ти сором для дому свого, щоб кінець учинити численним народам, і ти прогрішився за душу свою (Ав.2:10)».* Мрійництво про панування над численними народами та великодержавний шовінізм привели Росію до *«запеклості через підступ гріха» (Євр. 3:13).* Навіть місцеві російські церкви втратили сміливість свідкувати про правду; а серед пасторів та проповідників набув поширення ганебний тренд підтримки кровопролиття.

«Горе тому, хто кров'ю місто будує, хто беззаконням встановлює город!» (Ав. 2:12).

У цих рядках можна відчути подих гніву Божого на всіх тих, хто вибудовує власну державну ідентичність на пролитій крові тисяч невинних мирних громадян та жертв сотень дітей...

«Горе тому, хто свого ближнього напоює з келиху гніву свого, і поїть, щоб бачити сором його!» (Ав. 2:15).

Регулярна, багаторічна ріка отруйного «вина» з келиху брехливих ЗМІ відкрила ефективний шлях до маніпуляції масами... Повіривши пропаганді, п'яні від гніву та ненависті, жителі країни-агресора остаточно втратили здатність чути та бачити свідчення своїх друзів про правду. У глибокому ожорсточенні рідні брати та сестри безапеляційно розірвали найміцніші родинні стосунки; пастирі євангельських церков відмовились вірити свідченням друзям-співпастирям з України. Солодкість сп'яніння виявилась привабливішою за реальний сором, що очевидний для всього Світу.

«Горе тому хто каже до дерева: Прокинься, або до бездушного каменя: Вставай!» (Ав. 2:19).

Уважні спостерігачі вбачають наслідування Москвою Вавилону навіть у архітектурному дизайні монументальної споруди мавзолея, подібного до зіккурату. Окремої уваги заслуговує релігійне вшанування ідолоські-символічного тіла Леніна. Звичайно, ідолослужіння Вавилонян знайшло своє відображення у практиці та теорії політичної теології російських духовних лідерів: теологічне обрамлення ідеології «руського міру», специфічний головний військовий храм Росії, есхатологічні алюзії та паралелі у промовах путіна, кіріла, ткачова та соловйова, які майстерно вмонтували біблійні елементи у власну інтерпретацію необхідності кровопролиття. Перекручуючи тексти із Слова Божого, обіцяючи рай, та закликаючи до самопожертви, солдатські маси штовхаються у гирло розпеченого черева ідола Молоха. Відкидаючи здоровий розум, тисячі адептів-руськоміровців у релігійному екстазі співають «Вставай, страна огромная!» і йдуть вмирати за відновлення імперії. Але спроба воскресити запліснявілого ідола СРСР неодмінно зазнає поразки від Всемогучого Бога у своєму фіналі.

24 Похоронна пісня тьмяніє перед описом Слави та Величі Божої, який є присутній у Храмі: *«Але Господь – у Своему святому храмі! – Тому нехай мовчить перед ним уся земля!» (Ав. 2:20).* Храм Божий, як місце перебування Бога не міг бути зруйнований, доки у ньому перебувала Божа Слава – Божа персональна присутність. Згадаємо, що саме Божа присутність перетворювала величну, оздоблену коштовностями будівлю Соломона на Божий Храм (1 Цар. 8:11). Присутність Божа унеможливила його руйнування (2 Цар. 19:35), про що добре знали лідери єврейського народу за часів пророка Єремії (Єрем. 7:4).

У той же час, вавилоняни змогли зруйнувати Храм тільки після того, як Божа Слава залишила будівлю і вона перетворилась на звичайний розкішний палац, чи навіть сховище державного банку, але позбавлене присутності Божої (Єзек. 10:18).

Тому, проповідь пророка про Царювання Господа над усіма царями має надихати читачів максимально довірятись Йому від усього серця із розумінням власної залежності від Творця. Християнин покликаний бути носієм Слави Господньої у глиняній посудині власного тіла (2 Кор. 4:7). Розуміння того, що кожний елемент людської історії відомий Йому як Всезнаючому і є контрольований Всесильним приносить мир та спокій у стривожені серця християн сьогодні і наповнює серце хвалою і подякою!

МОЛИТВА АВАКУМА 3:1-19

◆ Третій, останній розділ книги представляє собою «*молитву пророка Авакума з піснею*» (LXX)^[13], на струнному приладі і є, вочевидь, призначеною для хорového виконання у храмі.

«*Господи, звістку Твою я почув та й злякався! Господи, оживи Своє діло в середині років, у середині літ об'яви, у гніві про милість згадай!*» (Ав. 3:2). Пізнання Бога, як справедливого Судді, та активного Творця історії Божого Народу викликало страх та занепокоєння в душі пророка. Читача вражає щирість пророка, який відкрито демонструє свої емоційні переживання: від обурення, незгоди, та страху до визнання величі Бога Заповіту і повного упокорення Його волі у заступницькій молитві. Відкрита демонстрація почуттів автора уподібнює цю книгу до книг Еклезіаста, Йова та Псалтиря. З цієї причини запропонований текст надихає сучасну Церкву до відмови від удаваної «беземоційної» побожності, та більшої практики молитовної відкритості особистих переживань.

Також привертає на себе увагу цікавий елемент тексту який ми знаходимо у Септуагінті, і є відсутній у масоретській версії (XXL Ав. 3:2).

*«Посеред двох тварин будеш пізнаний,
Коли наблизяться роки, будеш пізнаний,
Коли прийде час, покажешся,
Коли затривожиться душа моя в гніві,
згадаєш милосердя».*

Можливо, автор тексту вказує тут на Ковчег заповіту, що стояв між двома херувимами (2Хронік.5:7). А можливо це натяк на золоту кришку ковчегу заповіту, яка була оздоблена двома херувимами, та представляла собою особливий сакральний простір «Престолу благодаті»^[14], де

^[13] Біблія, четвертий повний переклад з давньогрецької мови – Київ: Українське біблійне товариство, 2013. – 1213 с. – (друге видання).

^[14] Греч. “hilasterion” – одна із назв золотої кришки Ковчегу заповіту.

Бог давав персональне об'явлення духовним лідерам народу (Вих. 25:22). Саме тому у тексті послання до Євреїв є заклик приступити з відвагою до «престолу благодаті... щоб прийняти милість та для своєчасної допомоги знайти благодать» (Євр. 4:16). Перед обличчям тяжких випробувань, Авакум проголошує, що вірність заповіту є джерелом сили для народу Божого.

Порівнюючи текст книги пророка Авакума із 72 Псалмом Асафа, ми знаходимо багато подібних сюжетних елементів де обидва автори підіймаються від жалоби до поклоніння Богові через особисте відкриття отримане у Святилиці (Пс. 72/73). Подібно до Асафа, суперечка людини з Богом закінчується у присутності Божій, у Святилиці («аж прийшов я в Божу святиню...» Пс. 72/73:17).

Християни, очевидці війни, ще довго будуть йти до зцілення від травм війни, але, згідно наведеним текстам, зцілення можна знайти лише у місці свідчення про Божий Заповіт. Для Ізраїлю – це був Ковчег Заповіту, а для християн – це Голгота, місце розп'яття Ісуса.

Для віруючих, Хрест Христа об'єднує минуле, теперішнє і майбутнє. Адже праведники Старого Заповіту дивились вірою у майбутнє і раділи (Ів. 8:56), у той же час християни вірою дивляться на розп'яття Христа у минуле (Євр. 12:3). Через розп'яття Христос відкрив глибину своєї любові до людства, і через страждання із вірою у Божу любов, кожен може духовно (містично) з'єднатись з Ісусом на хресті страждань, «щоб з Ним і прославитись» (Рим. 8:17). Страждання Христа на Голготі, як проголошення заповіту так і несправедливе страждання невинних у Маріуполі, Бучі чи Ізюмі мають спільну точку перетину – Хрест Ісуса (1 Петр. 2:19, Гал. 6:14).

Біблія, змальовуючи стосунки Бога та людини, пропонує нам модель персоніфікації Божого образу у людях Народу Заповіту. У якості підтвердження ми знаходимо тексти про бідних: «Хто милостивий до вбогого, той позичає для Господа, і чин його Він надолужить йому» (Прип. 19:17). Також, по відношенню до Народу Заповіту, Бог проголошує принцип «недоторканості»: «Бо так промовляє Господь Саваот: Для слави послав Він мене до народів, що вас грабували, бо хто вас доторкується, той доторкується до зірця Його ока» (Зах. 2:8).

Більше того, персоніфікація Христа в особі нужденного, хворого чи ув'язненого представлена у відомому Євангельському тексті «... Поправді кажу вам: чого тільки одному з найменших цих ви не вчинили, Мені не вчинили!» (Матв. 25:45). Таким чином, у житті християнина працює біблійний принцип: «що ви зробили їм – зробили Мені».

Розмірковуючи над сенсом страждань, можна припустити, що невинні, приймаючи хрест страждань підіймаються на особисту Голготу, а Христос, розділяючи страждання «сходить» до них

«у Бучу» і розділяє страждання з людьми. Тому, відповідаючи на запитання: «де був Бог під час звірств та насилля?» пропонується біблійна відповідь: «Він був там де страждали невинні: і в Бучі, і в Маріуполі, і в Охтирці і в розбомбленому будинку в Харкові. Христос страждає зі своїми дітьми, виконуючи заповіт *«не залишу тебе і не покину»* (Євр. 13:5).

Але чи можна стверджувати, що Христос страждає із невірними або не релігійними жертвами? Тут діє Біблійна норма: *«Котрі бо згрішили без Закону, без Закону й загинуть, а котрі згрішили в Законі, приймуть суд за Законом.»* (Римл. 2:12). Більшість богословів погоджується, що *«Кожна людина є носієм образу Божого»* (Бут. 1:27). На підтвердження цього, нагадаємо, що заборона на пролиття крові спирається саме на тезу, що людина створена *«за образом та подобою Божою»* (Бут. 9:6). Тому, чи страждає Христос із невірними чи незнаючими? Як що вони – це невинні жертви насилля – так!

Можливо не всі можуть погодитись із такими висновками, через те, що не всім вистачає пізнання Божого характеру, щоб усвідомити, що Його любов огортає всіх людей, адже *«Бог так полюбив Світ»* (Ів. 3:16) і навіть більше того, *«Він задумав не відвернути від Себе відігнаного»* (2 Цар. 14:14).

Після детального опису величної слави Господньої, Авакум проголошує заступницький намір Творця (Ав. 3:12).

Підсумовуючи отримане відкриття, Авакум знову і знову зворушливо описує свій жах: *«Я почув і затремтіла утроба моя, задзвеніли на голос цей губи мої, гнилизна ввійшла в мої кості, і тремчу я на місці своїм...»*.

А ось наступний рядок має виразно різне прочитання у різних дже-релах: *«...бо маю чекати в спокої день утиску, коли прийде народ, який має на вас наступати»*. (Для порівняння, російський синодальний переклад пропонує: *«а я должен быть спокоен в день бедствия, когда придет на народ мой грабитель его»*). Тобто, російська версія закликає залишатись спокійним коли на народ прийде грабіжник.

Переклад І. Огієнко робить інший наголос: закликає чекати *«в спокої день утиску»*. А ось переклад Р. Турконяка пропонує нам: *«...я повинен залишатись спокійним, очікуючи дня скорботи, який прийде на народ, котрий чинить для нас утиски»*. (Ав. 3:12). Тобто спокійно очікувати Божої помсти та покарання для халдейського народу. Таким чином перед нами два різних за метою висловлювання тексти, і більшу силу у сучасних умовах має обітниця невідворотного покарання винуватців.

Останні строки молитви-гімну містять потужну мотивуючу силу для кожного читача. Віра, як основа практичної довіри Творцю, надихає християн зберігати спокій у найбільш відчайдушні моменти життя. І навіть якщо *«не розцвіла смоківниця й не було вражаю на виноградній лозі; хоч б не вродило оливкове дерево й не дало вражаю в полі; хоч би не стало*

овець у кошарі та скотини в стайнях, – то й тоді радітиму я в Господі, веселитимусь у Бозі мого спасіння! Адже Владика Господь, – моя сила! Він зробить мої ноги як у лані і на верховини мене поведе!» (Ав. 3:16-19).

Останні тексти можна розглядати у світлі тяжкої економічної кризи, адже відомо, що експорт оливи та вина складали основу економіки давніх Ізраїля та Юдеї, а худоба та плід смоківниці були основою щоденного харчування. Нажаль, для мільйонів Українців ці слова стали повсякденним викликом у страшній реальності. Тому Церква в Україні має відповідати високому поклику бути «сіллю» та «світлом» для Світу і піклуватись про нужденних. Сьогодні різні церкви, при активній участі міжнародних організацій зосереджують свою діяльність на гуманітарній підтримці постраждалих від війни, постійно проповідуючи Євангеліє для всіх без виключення. Посеред жажіття війни, для багатьох єдиною надією душі залишається Всесильний Бог, який Царює!

Згідно Септуагінти, книга пророка Авакума завершується словами: *«На високе Він мене підняв, щоб я переміг Його піснею!»* Надихаючий приклад Авакума веде всіх християн до пісні в упокореній хвалі, де публічно визнається велич, могутність та суверенність Бога над людством (Євр. 4:16).

ВИСНОВОК

◆ На сторінках книги пророка Авакума, перед нами постає образ щирого Божого служителя. Він відверто говорить Богові про свої сумніви та нерозуміння Його діянь. Глибокі, міжособисті стосунки пророка з Богом підкреслюють близькість Господа до Свого творіння, особливо в часи криз. Авакума лякає пророче відкриття про найближче майбутнє власного народу, але він знаходить сили не розчаруватись у Бозі. Ні беззаконня серед лідерів його народу, ні загроза вавилонської навали не відштовхує пророка від Бога. У апогеї відчаю, пророк наче отримує повний спокій та утіху у обіймах Господа. Можливо на такий вид щирих стосунків із Творцем вказує значення імені пророка?^[15]

У фіналі, книга пророка Авакума дає надію на справедливу відплату, і пророчо попереджає агресора про неминуче покарання.

По відношенню до України, книга пророка Авакума ілюструє для нас кілька важливих уроків:

- Господь царює у Всесвіті і контролює історію людства. Мільйони людей щоденно моляться за Україну і допомога Божа Україні є очевидною.
- Усе зло буде неодмінно покаране. Тому кожен, хто буде своє царство на крові ближнього – буде засуджений і понесе покарання. Росія тут не буде виключенням.

^[15] Євр. «Авакум» – «обійми».

- Щоб вистояти у тяжкий час – потрібна віра, як повнота довіри Богові і Його Слову.
- Страждання невинних людей та страждання Христа мають спільне точку перетину – Хрест. Тому, хто в стражданнях кличе Господне ім'я – Христос розділяє страждання з ним.
- Перемога народжується у хвалі Господа. Авакум пророчим поглядом бачив усі жахіття Вавилонського полону, через який потрібно буде пройти Юдеям. У той же час, він робить крок віри, у адресує керівнику храмового хору величний гімн хвали у мінорній мелодії. Прославлення імені Божого перед обличчям скорботи – веде християнина до перемоги із Христом.

Таким чином книга пророка Авакума говорить до кожного покоління на Землі протягом усієї історії і її послання незмінне: зло буде покаране, Господь царює, і щоб побачити Божу перемогу – потрібна віра.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

- Августин А. Энхиридион Лаврентию о вере, надежде и любви [Електронний ресурс] / Аврелий Августин. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://azbyka.ru/otechnik/Avrelij_Avgustin/enhiridion/.
- Библия в современном переводе / под редакцией М.П. Кулакова и М.М. Кулакова (Серия «Современная Библиейстика»). – М.: Издательство ББИ, 2015. – 1856 с.
- Біблія, сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мови – Київ: Українське біблійне товариство, 2022. – 1172 с. – (перше видання).
- Біблія, четвертий повний переклад з давньогрецької мови – Київ: Українське біблійне товариство, 2013. – 1213 с. – (друге видання).
- Грегори Б. Толкование Откровения / Б. Грегори, Д. Кэмпбелл. – Черкассы: Коллоквиум, 2019. – 806 с.
- Гура В. О. Есхатология христиан вери евангельської (п'ятидесятників). – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.14 – богослов'я. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова Міністерства освіти і науки України. – Київ, 2019. – 268 с.
- Славянский библейский комментарий. – редкол.: С. Санников (гл. редактор) К.: ЕААА, Книгоноша, 2016. – 1840 с.
- Сузько С. Боль и страдание. Преодоление боли. / Светлана Сузько. // Богомыслие. – 2022. – №32. – С. 102–128.
- Фаст Г. Толкование на книгу пророка Аввакума или опыт библейской теодеции / Геннадий Фаст. – Киев: Богуславка, 2014. – 400 с.
- Шульц С. Ветхий Завет говорит... / Самуил Шульц. – Киев: Ассоциация Духовное возрождение, 2006. – 606 с.
- Fire Bible – Peabody MA USA: Hendrickson Publishers Marketing, LCC, 2017. – 2378 p.